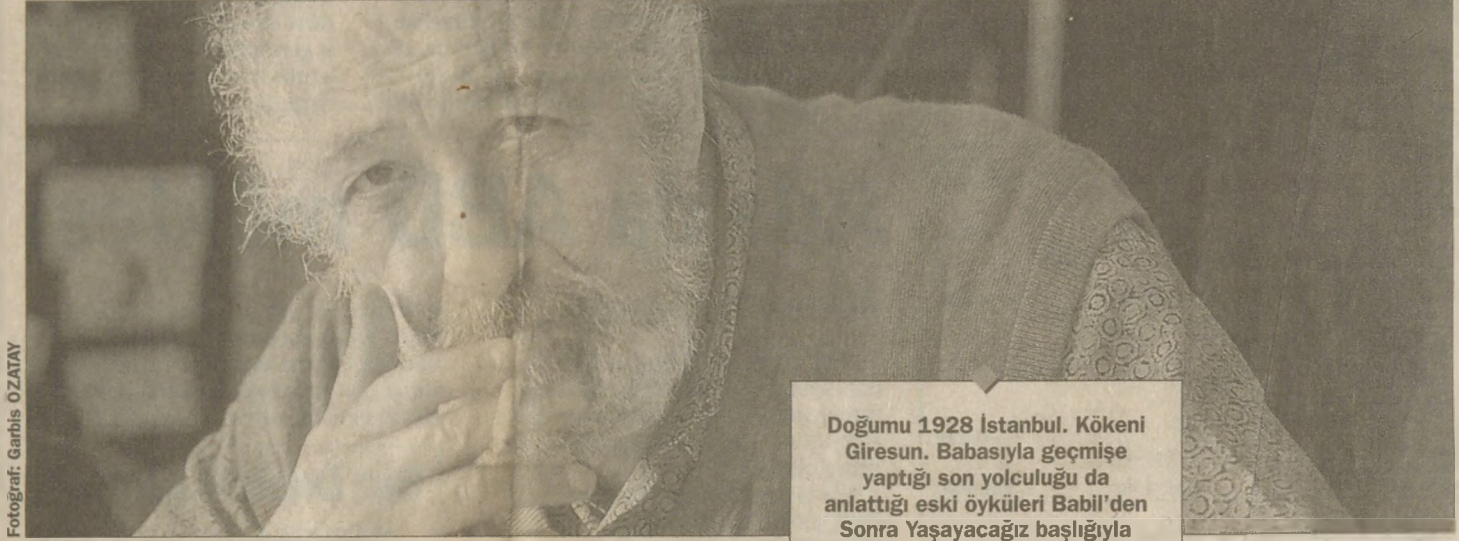

Ara Güler'in objektifiyle iki ciltlik dünya yolculuğu yayıncı bekliyor

Gazeteci maceracıdır

Fotograf: Garbis OZATAY

Ilk gençliğinde sinema yönetmeni olmak isteyen, zamanını stüdyolarda geçiren, montajda kesilip atılan film parçalarını biriktiren bir Ara Güler düşünün. Aşına geliyor değil mi?

"Cinema Paradiso filmi benim hayatımdan alınmış gibi" diyor. Ve tıpkı o filmdeki gibi, bir yangında ölümden dönmüş. Babasının hediye ettiği Leica fotoğraf makinasına çevirmiş dikkatini.

Yönetmen olsa, nasıl filmler çevireceğini merak ediyorum.

"Hem tiyatrodan hem de sinemada yazarların esiri olan bir rejisör olmadım. En iyisi hiç bir şeyin mevzuunu almadan soyut bir film yapacaksın. El Sur'u gördün mü? İşte film odur."

Sinemanın fotoğrafa etkisi oldu mu? "Sinema fotoğrafın üvey oğludur. Fotoğraf elli yıl daha eski. Ama sinema zamanımızın tam çağdaş sanatıdır."

Yavuz'a sansür

Ve beni şaşırtan bir 'detaycık': "Bir tane film yaptım, yasak ettiler. Yavuz diye bir film yaptım. Meşhur zırlı Yavuz'un zırlının sökülüşü. Sansür heyeti vardı o zaman. Bir takım enayi herifler yasakladı. Ama onlar istedikleri kadar sansür heyeti olsunlar. Ben de Ara Güler'im..."

Hem de nasıl. Dünyanın en iyi fotoğrafçılarından birisi. Sayısız röportaj için dünyayı defalarca dolaşmış. Fotoğrafını çekmediği ünlü yok gibi, yerli ve yabancı. Özellikle sanatçılar. Mesela Jacques Prevert. Mesela Picasso. Mesela William Saroyan. Mesela Tennessee Williams. Mesela Orhan Veli. Mesela Orhan Kemal...liste uzayıp gidiyor.

"Günün birinde jeton düştü. Ve dedim ki, yahu dünyada en mühim adamlar politikacılar değil; bir de bizim dünyamızı kuran adamlar var. Kim bu adamlar? Sanatçılar tabii. Onun için başladım sanatçıları da çekmeye."

Ara Güler'e göre portrede iki sır var: Biri genel kural, yani zamanını iyi seçmek. Diğeri tamamen Ara Güler'e özgü: "Sevdiğim adamın resmini çekerim, sevmediğime gitmem."

İşte o kadar.

Sevdikleri arasında bir Yaşar Kemal'in bir de Orhan Veli'nin yeri çok özel. "Türkçe değil Fransızca yazsaydı dünyanın her yerinde ismi duyulurdu" diyor Orhan Veli için.

Fotoğrafın gücü de burada belki, evrensel bir dil olmasında. Böylece şu meşhur konuya, Ara Güler'in bugüne kadar her söyleşisinde fotoğrafın sanat

olduğunu reddedişine geliyoruz. Neden?

"Tam reddetmiyorum aslında" diyor; "Ama Oscar Wilde ne demiş? Sanat tamamen faydasızdır. Ben de diyorum ki, sanat aslında bir tür yalandır, hakikatmış gibi kurgudur, yani hakikatı kopya eder. Fotoğraf öyle değildir."

Ve nefis bir örnek veriyor: "Mesela Galata Köprüsü'nden binlerce defa geçmişsinizdir. Gecisini görmüşsünüdür. Karlı gününü görmüşsünüdür. Yağmur yağarken yürümüşsünüdür. Bütün bunlar beyninin içinde vardır. Hem Topkapı Sarayı'nı, hem Süleymaniye'yi, hem de Yeni Cami'yi alacak objektif yoktur. Halbuki ressamın onları yan yana, üst üste getirip bütün bu hislerini dışarıya vurabilirsin. Fotoğraf ise kısıtlıdır. dört köşe bir çerçevedir."

Ama artık fotoğrafta da kurgu var, kompozisyon var, baskıda yapılan oyunlar var diyorum. "Ondan nefret ederim, fotoğrafın yüz karasıdır bunlar" diyor Ara usta. "Fotoğraf benim için gerçeklikten bir parçanın koparılıp bundan sonraki zamanlara miras bırakılmasıdır."

Doğumu 1928 İstanbul. Kökeni Giresun. Babasıyla geçmişte yaptığı son yolculuğu da anlattığı eski öyküleri Babil'den Sonra Yaşayacağız başlığıyla Aras Yayınları'ndan çıktı. Yazar Ara Güler'i okuyunca, fotoğrafçı Ara Güler'i daha iyi anlıyor insan. Ama bütün şöhretine rağmen kimse ona arşivini saklayacak bir kurum oluşturmayı önermemiş; kimse ona retrospektif bir sergi önermemiş. Hayret! Ustanın şimdiki düşü ise dış röportajlarını topladığı "dünya kitabını" yayına hazırlamak. Herkes onu eski İstanbul nostaljisiyle tanıtır, ama o çok boyutlu. "Çağımın adamıyım, caz dinlerim" diyor. Ara Güler'le hala gazeteciliği sürdürdüğü, yeni maceralar için fırsat kolladığı, Time, Stern ve Paris - Match muhabirliği yaptığı, fotoğraflar ve anılarla dolu bürosunda buluştuk.

Nilüfer Kuyaş

Neden hep linanlar, balıkçılar ve denizciler?

"Her zaman gitmek isteyen adamlar, bir yerden kurtulmaya çalışan insanlar da ondan. Çocukken bunları düşünüyordum. Sonra gazeteci oldum, tam mesleğimi buldum. Çünkü gazeteci maceracıdır. Muhasebeci kafasıyla gazeteci olunmaz."

Ve nefis bir tarifini yapıyor öykülerinin: "Aynı hisler edebiyattan fotoğrafa geçti. Bakış açım

aynı. Öyküleri dikkatle okursan göreceksin ki fotoğraf tarif ediyorum."

Gerçekten de, ister İstanbul'un koybolan sokakları ve asude köşeleri olsun, ister Endonezya'nın gizemli köyleri, Ara Güler yeryüzünün ve insanların öykülerini anlatıyor bize.

Tıpkı kitapları arasında en sevdiği Yüzlerinde Yeryüzü kitabının adı gibi.

Onca kitap, onca sergi. Ya arşiv? Ara Güler koleksiyonu, bu koca miras nasıl korunacak? Hiç kimse bir enstitü, bir vakıf, bir arşiv kurmayı önermemiş mi bugüne kadar?

Öykülerim birer fotoğraftır

"Ben gittikten sonra herhalde fotoğrafların kiloyla sahaflarda satılır" diyor Ara Güler istihzaıyla; "Türkiye'de arşivcilik filan yok, böyle şeylere önem veren de yok. Herif yazarını tevkif ediyor. En büyük şairini hapislerde yatırıyor. İnsana değer vermiyor ki, koleksiyonu ne yapacak? Biz böyleyiz işte."

Ve yeni bir kitap hazırlıyor Ara Güler. Bütün dış röportajlarını toplayacağı iki ciltlik bir dünya kitabı. "Ama maliyeti çok yüksek, henüz yayınevi bulamadım. Burada çıkmazsa, başka yerde çıkar. Anladın mı?"

Hem de çok iyi anladım. Ustaya soruyorum: Fotoğrafa başlayacak gençlere ne tavsiye edersiniz? "Hiç başlama derim. Nasıl olsa beceremeyecek. Sadece bol film harcayacak. Fotoğrafı anlaması için yeniden dünyaya gelmesi lazım. Fotoğraf kültür ve birikim meselesidir."

Ayrılmadan önce Ara Güler'e, Ara Güler farkını soruyorum. Herkes tanımlamaya çalıştı, o nasıl tanımlıyor kendi fotoğrafçılığını?

Bir sigara daha yakıp, gülerek yanıtlıyor Ara Güler: "Realist romantik diyebilirsin."

